

Цитування:

Драч В. В. Українське хореографічне мистецтво як інструмент культурної дипломатії: традиції та сучасні практики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 152–157.

Драч Володимир Володимирович,

аспірант Національної академії

керівних кадрів культури і мистецтв

<http://orcid.org/0009-0000-5261-3851>

vdrach@dakkkim.edu.ua

Drach V. (2025). Ukrainian Choreographic Art as an Instrument of Cultural Diplomacy: Traditions and Modern Practices. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 152–157 [in Ukrainian].

УКРАЇНСЬКЕ ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Мета статті – дослідити українське хореографічне мистецтво як інструмент культурної дипломатії, окреслити його традиційні основи, сучасні практики та значення в умовах зовнішньополітичних викликів, зокрема повномасштабної війни. Основна увага зосереджена на вивченні хореографічного мистецтва як засобу комунікації культурних сенсів та формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні. **Методологія дослідження** ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує культурологічний аналіз, компаративний метод, елементи мистецтвознавчої критики та практики культурної дипломатії (державних і недержавних проєктів). **Наукова новизна** статті полягає у висвітленні хореографії не лише як мистецтва, а як ефективного механізму *soft power*, здатного продукувати наративи спротиву, стійкості та ідентичності у воєнний період. Вперше систематизовано приклади міжнародних танцювальних ініціатив України в контексті культурної дипломатії та окреслено перспективи їх подальшого розвитку. **Висновки** дослідження вказують на те, що українська хореографія виконує подвійну функцію: збереження національної спадщини та активне просування сучасного українського культурного образу у світі. Її інтеграція в дипломатичні платформи сприяє розширенню впливу української культури, формуванню позитивної репутації країни та міжкультурному діалогу.

Ключові слова: культурна дипломатія, хореографічне мистецтво, м'яка сила, українська культура, фольклор, балет, міжнародні проєкти, мистецька ідентичність.

Drach Volodymyr, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Ukrainian Choreographic Art as an Instrument of Cultural Diplomacy: Traditions and Modern Practices

The purpose of the article is to explore Ukrainian choreographic art as an instrument of cultural diplomacy, to outline its traditional foundations, modern practices and significance in the context of foreign policy challenges, in particular a full-scale war. The main focus is on studying dance art as a means of communicating cultural meanings and forming a positive image of Ukraine at the international level. **The research methodology** is based on an interdisciplinary approach that combines culturological analysis, a comparative method, elements of art criticism, and case studies of cultural diplomacy practices (state and independent projects). Discourse analysis of academic publications, cultural policy documents and international reviews is also used. **The scientific novelty** of the article lies in highlighting choreography not only as art, but also as an effective *soft power* mechanism capable of producing narratives of resistance, resilience and identity during wartime. For the first time, examples of international dance initiatives of Ukraine in the context of cultural diplomacy are systematised and the prospects for their further development are outlined. **Conclusions.** Ukrainian choreography performs a dual function: preserving the national heritage and actively promoting the modern Ukrainian cultural image in the world. Its integration into diplomatic platforms contributes to the expansion of the influence of Ukrainian culture, the formation of a positive reputation of the country and intercultural dialogue.

Keywords: cultural diplomacy, choreographic art, *soft power*, Ukrainian culture, folklore, ballet, international projects, artistic identity.

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізаційних викликів, гібридних воєн та трансформації ідентичностей питання культурної дипломатії

набуває стратегічного значення для утвердження іміджу держави на міжнародній арені. З-поміж численних форм культурного вираження, хореографічне мистецтво виступає

універсальним засобом міжкультурної комунікації, здатним одночасно репрезентувати національну спадщину й відповідати вимогам сучасного мистецького простору.

Українська хореографія, сформована на синтезі глибинного фольклору та європейських традицій, є потужним інструментом культурного представництва України на світовій культурній арені. У контексті воєнної агресії проти України, хореографічні проекти як державні, так і приватні, стали не лише мистецькими актами, а й політичними жестами спротиву, свідченням стійкості українського народу та духовної спадкоємності.

Незважаючи на значну роль хореографії у формуванні національного іміджу, ця тематика досі залишається малодослідженою в культурологічному дискурсі. Переважають мистецтвознавчі або педагогічні підходи, тоді як аналіз хореографії як феномену «м'якої сили» потребує осмислення в рамках культурології, історії культури тощо.

Таким чином, дослідження українського хореографічного мистецтва як інструменту культурної дипломатії є науково обґрунтованим та соціально значущим, що дозволяє не лише з'ясувати роль танцю у формуванні національного бренду країни, а й розробити ефективні стратегії культурного представництва України в світі.

Аналіз досліджень і публікацій. Наукове поле поступово переходить від ретроспективних описів до аналізу сучасної ролі хореографії в культурній дипломатії. Останні публікації відкривають потенціал для інтеграції хореографічного мистецтва в державні культурні стратегії культурної дипломатії. У розрізі окресленої проблематики І. Климчук досліджує хореографію 1950–1980-х років як чинник формування національної ідентичності, аргументуючи, що народно-сценічні танці й національні балетні вистави були ознакою етногенезу українців в умовах радянської влади [1]. В. Коломієць досліджує 1920–30-ті роки, аналізуючи зміни в напрямках (академізм, модерн, соцреалізм) та відкриваючи концепцію «ритмопластичного виховання» як українського модерну в хореографії [2]. У роботі В. Нечитайла розглядається сучасне народне хореографічне мистецтво України, підкреслюється його роль у збереженні ідентичності та націєтворенні, разом з тим окреслюючи потребу глибшого вивчення зовнішньокультурного впливу [7]

У колективній монографії науковців ЛНУ Івана Франка досліджено поліжанровий дискурс хореографії, педагогічні підходи та роль хореографічної освіти в контексті світової культури [12].

Мета роботи – дослідити українське хореографічне мистецтво як інструмент культурної дипломатії, окреслити його традиційні основи, сучасні практики та значення в умовах зовнішньополітичних викликів, зокрема повномасштабної війни. Основна увага зосереджена на вивченні хореографічного мистецтва як засобу комунікації культурних сенсів та формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі, що переживає глобальні трансформації, посилення геополітичної напруги та кризи ідентичності, культурна дипломатія набуває особливого значення як м'яка сила, що здатна транслювати цінності, формувати позитивний імідж держави та налагоджувати міжкультурний діалог. Одним із ключових інструментів культурної дипломатії України виступає традиційна хореографія як втілення національної ідентичності, культурної пам'яті та мистецької майстерності.

Український народ має надзвичайно багату та різноманітну хореографічну традицію, що сягає від обрядових танців, тісно пов'язаних із річним календарем, до сценічних постановок професійних ансамблів, відтак український танець є способом комунікації, символічного осмислення світу та збереження колективної пам'яті. Вже сам перелік регіональних стилів - гуцульські, подільські, полтавські, волинські тощо - демонструє глибину і розмаїття цієї спадщини. Загалом танець не потребує перекладу, оскільки він промовляє до глядача на емоційному рівні. Саме тому українські хореографічні колективи, виступаючи за кордоном, стають не лише артистами, а й дипломатами культури. Танцювальні тури ансамблів, участь у фестивалях, хореографічні майстер-класи, флешмоби, етноконкурси – усе це формує образ України як творчої, автентичної та гідної країни

Хореографічне мистецтво відіграє важливу роль у формуванні культурної ідентичності та просектуванні впізнаваності країни за кордоном. В Україні цей вид мистецтва історично об'єднав фольклорні традиції і сучасні тенденції, ставши ефективним засобом культурної дипломатії. Починаючи з праць В. Верховинця та

П. Вірського, українська хореографічна традиція опирається на систему впорядкованих народних танців. Саме Верховинець запровадив нотатки танцю, систематизував елементи з різних регіонів, що стало основою для сценічної інтерпретації фольклору.

Як зазначає І.Климчук, у другій половині 1930-х рр. у більшості республік СРСР виникли перші національні балети, тісно пов'язані з народною художньою образністю, з народною культурою загалом. У них застосовувались образно-виражальні прийоми, запозичені в чистому, обробленому чи трансформованому вигляді з фольклорних джерел. Ця тенденція була детермінована чіткими соцреалістичними настановами, зокрема, щодо «національної мови» мистецтва, до якої можемо віднести образно-лексичні складові народної хореографії. Основними виражальними засобами балетної вистави були класичний танець та український фольклорний танець, що стали основою образно-танцювальної мови українського балету [1, 95–96].

Хореографічне мистецтво як унікальна форма художньої діяльності, що акумулює накопичений протягом тисячоліть колективний досвід людства, є невід'ємною складовою світової культурної спадщини та водночас відображенням індивідуальних творчих пошуків окремих особистостей і мистецьких колективів різних рівнів. У сучасних умовах його засвоєння та інтеграція в європейський культурний простір відіграють ключову роль у збереженні національної ідентичності, розвитку міжкультурного діалогу та забезпеченні динамічної взаємодії між різними традиціями, що формують глобальну цивілізаційну спадщину [6].

З початком повномасштабної війни культурна дипломатія набула ще глибшого значення. Українська хореографія нині є голосом спротиву, надії та єдності. Показовими у цьому контексті є благодійні гастролі ансамблів, перформанси на підтримку України, хореографічні флешмоби у світових столицях, адже танцем українці розповідають світу про свою біль, гідність і незламність.

На сучасному етапі, розглядаючи хореографічне мистецтво в контексті розвитку культурної дипломатії, дослідники відзначають, що, хореографія, у тому числі бальна, володіє можливістю комунікації з міжнародною аудиторією мовою ритмічно-пластичних образів, що робить танець одним з амбасадорів мистецтва України. Так само

бальний танець в Україні одночасно володіє арсеналом уніфікованої міжнародної хореографічної лексики та ознаками українського національного мистецтва [13, 256].

На думку В. Рубана, «культура є важливою платформою для забезпечення сталого розвитку, діалогу в суспільстві, порозуміння та міжкультурної інтеграції. Представленість сучасного мистецтва, його візуальних форм, а також сучасного репертуару, актуальних сценічних практик перформативного мистецтва (сучасного танцю, театру, нового цирку, мистецтва перформансу тощо) є важливими для розуміння культури сучасної України за кордоном, створення позитивного іміджу та встановлення міжнародних відносин» [9, 271].

Сучасне танцювальне мистецтво в Україні стало платформою для творчого самовираження молодих талановитих танцюристів та хореографів. Митці танцю оперуючи різними техніками та стилями, часто поєднують їх з українською культурою та історією. Це дозволяє створювати унікальні постановки, вистави та перформанси які відображають сучасні проблеми та ідеї, а також розкривають багатство української культури [11, 110]. Українські танцювальні компанії та незалежні митці танцю здобувають міжнародне визнання завдяки своїм унікальним і новаторським виступам, які кидають виклик умовностям і досліджують нові мистецькі території. Поєднання сучасних танцювальних технік із традиційним українським народним танцем і музикою створило яскраву та динамічну танцювальну сцену, яка приваблює глядачів з усього світу [11, 109].

Національний балет України продовжує виходити на міжнародну сцену навіть під час війни. Вони поставили прем'єру «Снігової королеви» за казкою Андерсена, створену у 2022 році А. Рехвіашвілі. Вистави показують як у Києві (навіть у бомбосховищах), так і в Парижі, наприклад у Théâtre des Champs-Élysées, намагаючись замінити російську класику балетної репертуарної традиції та окреслити власний культурний простір [4].

United Ukrainian Ballet Company (Гаага) заснована у 2022 році і вже провела прем'єри класичних творів (наприклад, *Giselle*) з підтримкою Олексія Ратманського, а потім активно гастролювала Європою, Австралією та США, доки фінансово не змушена була згорнути діяльність у січні 2025 року [16].

Серед сучасних мистецьких проєктів і платформ варто назвати спільні ініціативи культури й дипломатії, такі як *Printemps Ukrainien* у Франції або платформи *Planeta Ukrain* на Triennale Milano, відіграють роль універсальних сцен, де хореографи можуть презентувати перформативні практики поряд із музикою та візуальним мистецтвом [3]. Міста-партнери та дипустанови (особливо в Японії, Австрії та Великобританії) регулярно запрошують українські колективи: наприклад, з нагоди «Днів української культури» в Токіо [8]. Балети на кшталт «*Wartime Elegy*» від О. Ратманського, що показують меланхолійні сцени, рефлексію війни і яскраві фольклорні вставки, втілюють український наратив як демонстрацію страждань через мистецтво, оформлених у затребуваний на міжнародному ринку формат [15].

Kyiv Art Sessions у Лондоні підкреслено проводяться у 2024 році у просторі Old Sessions House, де мистецькі сезони (літній і осінній) вже закладають підвалини тривалої традиції, налагодженої у відповідь на військові виклики [5]. Речник культурної дипломатії зосереджується не лише на «доведенні про права на культуру», а й на позиціонуванні України як творця сучасних мистецьких сенсів. Сучасні фестивалі (Kyiv Art Sessions – Лондон, «Bouquet Kyiv Stage») демонструють, як танцювальні події стають майданчиком взаєморозуміння та підтримки [5].

З одного боку, сучасні хореографи відстоюють автентичність народного танцю, з іншого — інтегрують сучасні стилістики (модерн, імпровізація), створюючи нові гібриди. Освітні проєкти (Київ, Львів) спрямовані на професійну підготовку хореографів, здатних зберегти спадщину і водночас відповідати глобальним викликам [14].

Сучасний танець завжди твориться, відгукуючись на потреби сьогодення, і його представники в усьому світі суттєво впливають на розвиток хореографічного мистецтва і культури загалом. Класична хореографія, як і народна сценічна, динамічно розвиваються, але є канонізованими видами хореографічного мистецтва. Проте загалом танець і хореографія — не надто усталений вид мистецтва, і сучасний танець, окрім розробки різних підходів до роботи тіла (технік), нової танцювальної лексики, нового репертуару вистав, методів композиції, дотичний також до пошуку нових форм роботи з актуалізованими темами та форматів взаємодії з глядачем тощо [9, 273].

Таким чином, українська хореографія є не лише мистецтвом, а й інструментом комунікації, засобом культурного впливу та міжнародної присутності України. Розвиток і підтримка традиційної і сучасної хореографії мають стати пріоритетом у стратегії культурної дипломатії, оскільки вона здатна не лише презентувати Україну світу, а й формувати глобальну суб'єктність нашої нації через мову руху, символів і традицій.

Наукова новизна статті полягає у висвітленні хореографії не лише як мистецтва, а як ефективного механізму «м'якої сили», здатного продукувати наративи спротиву, стійкості та ідентичності у воєнний період. Вперше систематизовано приклади міжнародних танцювальних ініціатив України в контексті культурної дипломатії та окреслено перспективи їх подальшого розвитку.

Висновки дослідження вказують на те, що українська хореографія виконує подвійну функцію: збереження національної спадщини та активне просування сучасного українського культурного образу у світі. Її інтеграція в дипломатичні платформи сприяє розширенню впливу української культури, формуванню позитивної репутації країни та міжкультурному діалогу. Українське хореографічне мистецтво має потужний потенціал як інструмент культурної дипломатії, здатний не лише репрезентувати національну спадщину, а й формувати міжнародний культурний імідж держави. Сформоване на поєднанні глибокої фольклорної основи та європейської балетної школи, воно має унікальну виразну силу, що дозволяє доносити цінності української культури до найрізноманітніших аудиторій. Аналіз традиційних і сучасних форм української хореографії свідчить про сталість і водночас гнучкість цієї сфери. Народно-сценічний танець, розроблений ще у ХХ столітті П. Вірським і В. Верховинцем, став платформою для професіоналізації та інтернаціоналізації мистецтва. Сьогодні ж на його основі зростає нове покоління хореографів, здатних говорити з глобальною аудиторією мовою модерну, концептуального танцю, перформансу. З іншого боку, сучасні проєкти (як у межах державних ініціатив, так і незалежних ініціатив діаспори чи приватних балетних труп) перетворюють хореографію на мову м'якої сили, а у воєнний час танець виявив себе не лише як форма мистецького самовираження, а як інструмент культурної дипломатії, що здатний викликати

співпереживання, солідарність і підтримку іноземної аудиторії. Важливо також зазначити роль культурних інституцій, зокрема Українського інституту, закордонних представництв та профільних освітніх закладів, які сприяють інтеграції українського хореографічного мистецтва в міжнародний культурний контекст, оскільки від їхньої діяльності значною мірою залежить сталість дипломатичного ефекту мистецьких подій.

Література

1. Климчук І. С. Українське хореографічне мистецтво 1950–1980-х років як чинник формування національної ідентичності : дис.... кандидата мистецт.: 26.00.01 – теорія та історія культури / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ, 2021. 198 с.
2. Коломієць В. А. Хореографічне мистецтво Радянської України 1920–і-1930-х років у системі координат «академізм»-«модернізм»-«соцреалізм»: дис. ... канд. мист. / КНУКІМ. Київ, 2024. 175 с.
3. Культура в часі війни: дипломатичний фронт. URL: isc.lviv.ua+1radiosvoboda.org+1 (дата звернення: травень 2025).
4. Культурна дипломатія як професійний світогляд: креш-курс для українських культурних менеджерів. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/myroslava-hartmond> (дата звернення: травень 2025).
5. Макаревич М. Посилення україноцентричної оптики через культурні події за кордоном. URL: radiosvoboda.org+10kyivpost.com+10kyivdiplomatic.com+10 (дата звернення: травень 2025).
6. Манелюк Д., Манелюк Е. Креативне хореографічне мистецтво як засіб інтеграції творчої молоді у світове мистецтво. *Філософія та управління*. 2025. № 4(8). URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/fag> (дата звернення: травень 2025).
7. Нечитайло В. Народне хореографічне мистецтво України у соціокультурних умовах сьогодення. *Вісник НАКККіМ*. 2017. №2. С. 88-93.
8. Перший Український Фестиваль в Токіо 2024 року в Йойогі парку URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gkheGEOPF> (дата звернення: травень 2025).
9. Рубан В. Проекти діячів сучасного танцю як інструмент культурної дипломатії України в умовах воєнного стану. *Питання культурології*. 2023. № 42. С.270-285. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293800>.
10. Рубан В. В. Сучасний танець в Україні: питання інституціоналізації у контексті американського та європейського досвіду: дис... д-ра філос.. за спец. 034 «Культурологія» (03 Гуманітарні науки) / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, Київ, 2024. 300 с.

11. Скиба Ю. Ю. Поліваріантність перформативно-хореографічного мистецтва компаній сучасного танцю кінця XX-го –початку XXI-го століття: дис.... ступеня д-ра філософ. ... 02 Культура і мистецтво за спец. 024 Хореографія/ Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2024 р. 199 с.

12. Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс) : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Плахотнюка. Львів : СПОЛОМ, ЛНУ імені Івана Франка кафедра режисури та хореографії, 2020. 308 с.

13. Широковська О., Федорченко Д. Національний компонент у бальній хореографії України XXI століття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 82. Том 2. С. 255-260.

14. Bigus, O., Bazela, D., Pidlypska, A., Bilash, O., Yefanova, S., & Khodakivska, N. Choreography in the art education system: modern Ukrainian and world practice. *SPORT TK-EuroAmerican Journal of Sport Sciences*. 2022. Vol. 11, 4. DOI: <https://doi.org/10.6018/sportk.535211>.

15. Dancing Alexei Ratmansky's Dance for the War in Ukraine. URL: newyorker.com (дата звернення: травень 2025).

16. United Ukrainian Ballet Company URL:kyivdiplomatic.com+2en.wikipedia.org+2en.wikipedia.org+2. (дата звернення: травень 2025).

References

1. Klymchuk, I. S. (2021). Ukrainian Choreographic Art of the 1950s–1980s as a Factor in the Formation of National Identity. *Candidate of Arts Dissertation*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Kolomiiets, V. A. (2024). Choreographic Art of Soviet Ukraine of the 1920s–1930s in the Coordinate System ‘academicism’–‘modernism’–‘socialist realism’. *Candidate of Arts Dissertation*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Culture in Time of War: Diplomatic Front. (n.d.). Retrieved from isc.lviv.ua+1radiosvoboda.org+1 [in Ukrainian].
4. Hartmond, M. (n.d.). Cultural Diplomacy as a Professional Worldview: A Crash Course for Ukrainian Cultural Managers. *Culture and Creativity*. Retrieved from <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/myroslava-hartmond> [in Ukrainian].
5. Makarevych, M. (n.d.). Strengthening the Ukrainian-centric optics through cultural events abroad. *Radio Svoboda*. Retrieved from radiosvoboda.org+10kyivpost.com+10kyivdiplomatic.com+10 [in Ukrainian].
6. Maneliuk, D., & Maneliuk, E. (2025). Creative Choreographic Art as a Means of Integrating Creative Youth into World Art. *Philosophy and Management*, 4(8). Retrieved from <https://www.eu-scientists.com/index.php/fag> [in Ukrainian].
7. Nechytailo, V. (2017). Folk Choreographic Art of Ukraine in Today's Socio-Cultural Conditions. *Bulletin of the NACCKiM*, 2, 88–93 [in Ukrainian].

8. The First Ukrainian Festival in Tokyo 2024 in Yoyogi Park. (21 July 2024). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=gkheGEOPF> [in Ukrainian].

9. Ruban, V. (2023). Projects of Contemporary Dance Figures as an Instrument of Cultural Diplomacy of Ukraine under Martial Law. *Issues of Cultural Studies*, 42, 270–285. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293800> [in Ukrainian].

10. Ruban, V. V. (2024). Modern Dance in Ukraine: Issues of Institutionalisation in the Context of American and European Experience. *PhD Dissertation*. Kyiv [in Ukrainian].

11. Skyba, Yu. (2024). Polyvariance of Performative and Choreographic Art of Modern Dance Companies of the Late 20th – Early 21st Centuries. *PhD Dissertation*. Lviv [in Ukrainian].

12. Plakhotniuk, O. A. (Ed.). (2020). Ukrainian Choreographic Art in the Context of World Artistic Culture (Modern Multi-Genre Discourse). Lviv [in Ukrainian].

13. Shyrokovska, O., & Fedorchenko, D. (2024). The National Component in Ballroom Choreography of Ukraine of the 21st Century. *Current Issues of the Humanities*, 82 (2), 255–260 [in Ukrainian].

14. Bigus, O., Bazela, D., Pidlypska, A., Bilash, O., Yefanova, S., & Khodakivska, N. (2022). Choreography in the Art Education System: Modern Ukrainian and World Practice. *SPORT TK-EuroAmerican Journal of Sport Sciences*, 11, 4. Retrieved from <https://doi.org/10.6018/sportk.535211> [in English].

15. Dancing Alexei Ratmanský's Dance for the War in Ukraine. (n.d.). Retrieved from [newyorker.com](https://www.newyorker.com) [in English].

16. United Ukrainian Ballet Company. (n.d.). Retrieved from kyivdiplomatic.com+2en.wikipedia.org+2en.wikipedia.org+2 [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025
Отримано після доопрацювання 13.06.2025
Прийнято до друку 23.06.2025